

Conciones R.P. Ludovici Bourdaloue è Societate Jesu

Habitae per Adventum Coram Christianissimo Rege Ludovico XIV.

Bourdaloue, Louis

Augustae Vindel. & Dilingae, 1716

VD18 80038840

In Natali Christi Domini Die.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68973](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-68973)

 IN
NATALI
CHRISTI
DOMINI
 DIE.
CONCIO.

Dixit illis Angelus ; Nolite timere ; ecco
 enim Evangelizo vobis gaudium mag-
 num quod erit omni populo ; quia natus
 est vobis hodie Salvator , qui est Christus
 Dominus in civitate David. *Luc. 2.*

REX CHRISTIANISSIME.

Sicut olim Angeli ad Pastores
 sermo ; ad pastores , homi-
 nes bonos ac simplices ,
 qui servandis gregibus , mun-
 do procul , intenti , non minus innocentem ,
 quam

quām pauperem & ingloriam vitam agebant. Nuntiabat illis natum in stabulo Servatorem, qui, paupertatis insignia cūm amplectebatur, humilem honestabat, & abjectam ipsorum conditionem, positaque tremendi Numinis majestate, dabat se videndum in præsepi, non hominis solum formā ac specie, sed hominis, quales illi erant, ignoti, imbecillis, & citra peccatum illum, ipsorum simillimi. Igitur nihil miror, juberi eos esse sine metu. *Nolite timere.* Quid enim metuant, inquit Chrysostomus, ubi tam ampla lætandi, Deoque gratulandi se seges ostendit? ubi penè jam oculis usurpant sortis suæ felicitatem, discuntque quām non modò ferenda æquo animo, sed etiam optanda, etiam jucunda sint, queis premuntur, vita durioris incommoda. Nihil, inquam, miror, tales ab Angelo voices proferri. *Ecce Evangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Salvator.*

Verum enim vero apud Regem longè maximum verba facturus, valde diversas à meis, Angelo partes impositas esse sentio. Ille Pastoribus Christi Servatoris ortum annunciat; ego ijs, quibus haud scio, an ullam oratio mea iit allatura gaudij causam. Humilem ac pauperem Servatorem annuntio; at optimatibus, at principibus viris, at

1. Timot. 6.

divitibꝫ: hujus ſaculī: hoc eſt, ijs, qui Chriſtianam fidem tametſi profitentur, profanis mundi opinionibꝫ imbuti, terrena nihilofſcius & ſapiuntijdem & ſpectant. Quid igitur, & quibus verbis eloqui me conve-nit. Domine DEUS, dum demiſſionis ac paupertatis tuꝫ mysterium illis propono? dicam *nolite timere*? Si tales ſunt reiſa, qua-les eſſe arbitror, iſpos haud dubiè in errorem induxero. Dicam, *timete*? abhorret à feſtā lucis hilaritate aſperioris verbi tristitia. Abhorret ab illo piꝫ jucunditatis ſenu, quo perfunditur, & quo perfundi proſtagatiffi-um quemque oportet, in ſuaviffimi hujus mysterij contemplatione defixum. Lugere jubeam in tantā orbis Christiani lætitia? hor-ter ad luſtum abſtergendum, dum in Chriſto naſcente, pravaque ſua dogmata proſfigante, tot habent tamque graves lugendi cauſas? ad utrūmque, Domine, eos cohor-tabor, atque ita mandatis tuis, ita impoſito muneri ſatis fecero. Dicam, lugete; dicam, fletus abſtergite; quoniam nuntium affero, qui iuſtiffimum vobis timoris pariter ac læti-tiæ ſuppeditet argumentum. Duo illi, tamq; diſcrepantes animi motus, Chriſti naſcentis mysterio fundati, ſumma continent eorum omnium, quæ à me ſunt hodiernā die dicen-da; prius tamen, omnium ſanctiffimæ ac beatiffimæ Matris interventu, cœleſtem o-pem poſcamus. *Ave Maria.*

F.

FATUM hoc Christi fuit, Auditores Christiani, ut, cùm primum lucem hanc aspiceret, esset veluti signum, & scopus, in quem pro se quisque collimans, cuncta humanæ improbitatis tela dirigeret, arcanoque Numinis consilio, partim *ruinæ* alijs, partim *resurrectionis* causa alijs innocens foret, hanc sanctissimi sensis prædictionem comprobavit vita ejus omnis. Merito igitur principio diximus, Christi Servatoris nativitatem, luculentam vobis timoris ac lætitiae materiam præbere. Timoris, si quamquam est omnium Servator, ut impiorum spectetis & reproborum ruinam; lætitiae, si spectetis ut eorum resurrectionem, qui in salutis semitam redeunt, & beatis electorum turmis asciscuntur. Istuc ad nos accommodemus. Ajo, salutis nostræ rationem omnem, ex genino illo timoris ac lætitiae sensu, eo si opportunè & Religiose uti volumus, esse suspensam. Hinc Psaltes Regius, dum optimates instituit, quibus cælestem hanc doctrinam necessariam privati esse, DEO revelante, cognoverat, orationis genus adhibet non minus insolens, quam excellentis sapientiae refertum.

Servite, inquit, Domino in timore. & Psal. 2. exultate ei cum tremore. Cur timeam, querit Chrysostomus, si exultem oporet;

Et;

Luc. 8.

tet; & , cur *exultem* , si est unde timeam? quoniam , respondet sanctus Doctor , cùm DEI cultus , hominumque salus agitur , non justum , non peccatorem ullum lètari oportet , quin lètitiæ metus , qualis in filium bene moratum cadit , comes fit adjunctus ; aut metuere , quin metus , piâ quadam lètitiâ permistus sit atque temperatus. Ex sanctissimis quippe Christianæ fidei legibus , DEUM ita metuere nobis non licet , ut in eum fiduciam non collocemus ; neque fiduciam ita collocare , eundem ut non metuamus. Contendo autem , atque hic est hodiernæ concionis scopus , contendo , Nativitatis Christi mysterium , omnium , si ritè pensetur , aptissimum esse ad salutarem hunc metum , ad solidam hanc , & interiorem lètitiam nobis ingenerandam. Contendo , illum nativi Numinis conspectum , validissimas utriusque rei causas vobis offerre. Timoris , si in ijs estis , qui , cæcante sæculi DEO , de salutis semitâ decedunt , latam mundanorum hominum viam ingressuri. Lètitiæ , si errore in quo versamini , tandem agnito , in fidelibus ijs haberi vultis , qui DEUM inquirunt *in spiritu & veritate*. Timoris , si cum intelligatis , quo consilio , quâque ratione Christus editus in lucem est , ac suscepimus , perspicitis , ab ejus sancti-

Joan. 4.

sanctimoniā vestri mores quām remoti
sint atque disjuncti. Lætitiae, si persua-
si, & ob ingentem; quæ vos inter &
Christum est, morum ac studiorum di-
stantiam, pudore confusi, constitutum
habetis, vitam vestram exigere ad san-
ctissimum illud exemplar, iisque uti op-
portunitatibus, quas habet, vel in id
ipsum, sortis vestræ conditio. Igitur pro
diversâ gemini hujus; quæm dixi, statu
ratione, aut timete, Auditores, aut lætami-
ni. E profano estis mundanorum homi-
num numero? timete; quoniam habet
multa Christus nascens vera eadem ac tri-
stia, quæ vobis aperiat: hoc primum. E
fido estis, aut esse studentis, Christiano-
rum hominum græge? lætamini; quo-
niam infinitos habet gratiæ ac misericor-
diæ thesauros Christus nascens, vobis
hodie referandos; hoc alterum erit con-
cionis caput. Ita nimitum affectos acce-
dere vos oportet ad sacrum Christi p̄ræ-
sepe. Attentos docilesque animos affer-
te, quæso, ad Evangelicam doctrinam,
quò p̄ij illi affectus, cordibus vestris altius
insculpantur.

A Divini Numinis timore necesse in-
tiuum habet hominum salus. Quin &
ipsa vel perfectissima charitas, nec solida
est

PARS. I.

est, nec tuta censenda, ni supremi Judicis timor, fundamentum illius quoddam fuerit ac basis. Merito igitur dum maximum humanæ salutis mysterium, Christi videlicet nativitatem, evolvere aggredior, quæ in animis vestris salutarem illum timorem excitare valent primum ostendo. En autem potentissimæ illius causæ. Timete homines profani, ô vos, qui depravatis mundi opinionibus imbuti, ad ejusdem placita legesque omnes vitam dirigitis. Timete, quoniam natus hominum Servator, si specie illâ practicâ, sed falsâ, quam de ipso informatis, si ex ejusdem misericordia ensu, seu potius abusu illo vestro, estimatur, quantumvis servare vos & possit & velit, nihil vobis fortasse minus est quam Servator. Timete, quoniam Servator est, ac fortasse ad vestram ignominiam, ad vestram perniciem natus. Timete, quoniam ille hominum Servator, cum medium quiddam esse nequeat, aut vos salver necesse est, aut perdat. Quæ sententiæ, Auditores, hominibus mundo additæ, formidolosæ quidem sunt, sed demissæ illas, ac piè mæsto pectore, si voluntatis, frugiferæ vobis salubræsque facile reddentur. Vobis, inquam, natus est Servator, sed qui ex pravis opinionum commentis, quæmentem occupant vestram, nihil minus.

minus vobis, quām Servator est habendus. Percipite quid velim, & fidem apud vos, vel invitos, habebit tam tristis doctrina. Vultis ab eo salutem vobis afferri, at noxis ut vos liberet non magnopere laboratis. Vultis ab eo salutem afferri, at nullo incommodo vestro. Vultis ab eo salutem afferri, at non cā viā & ratione, quam præstituit ipse sibi. Hæc autem omnia inter se pugnant, ac si quid adhuc in vobis superat fidei, timoris causæ esse debent, exque justæ ac graves. Non augebo illas, Auditores, vanam vobis ut formidinem injiciam, ne metuitem. Quin potius cavete, ne verborum tenuitas & inopia, earum gravitate vincatur. Servatorem DEUM vobis esse vultis, DEUM hunc nascentem, at, quæ est opinionum & actionum vestrarum repugnantia, quam fortasse non attenditis, vos ut noxis absolvat vestris, parum estis solliciti. Eò tamen, & eò tantum Servator est, ac divinum illud munus, quā vos respicit, nec illius est, nec esse potest, nisi quantum vitia cupiditatésque levat, pravas consuetudines frangit, quæ vestrorum totidem sunt peccatorum fontes, & misere vobis dominantur. Si vos non asserit, si servitium amatis, servitutem.

que

que illam vestram, tantum abest eam ut exuere cupiatis, quoquo tandem rem expendatis modo, DEUS ille, hominum tametsi præcellens Servator, nomine tenus vobis Servator est, cultusque ille omnis, quem exhibetis ei, merus error, meram simulatio est. Nihil magis necessariò consequitur, ex principijs, Christianæque fidei legibus. *Vocabis*, ait Angelus, *nomen ejus JESUM*. Quamobrem? *quia ipse salvum faciet populum suum à peccatis eorum*. Adverte, quod & notat Chrysostomus, non dici, vocandum eum esse JESUM, quod à populi sui cervice humanas calamitates, quarum onere gemit oppressus, propulsare debeat. Fuerit hæc vereturum illorum proptia Servitorum laus, qui hujus typi & umbræ quædam tantum erant, & ad Judæos subinde mittebantur, tanquam ad populum, in terram, catnemque depresso. Is, cuius ortum celebramus, ad majora missus erat & longè sanctiora munia. Agebatur redemptio gravioris momenti, operæque multò pretiosioris. Mala, queis levari nos oportebat, longè graviora erant Ægyptiacis illis ærumnis, quibus Hebræa gens exercita tot annos ingemuit. Ob illa eadem, inquit Chrysostomus, Servatore nobis opus fuit. Advenit is tandem optato. Non,

Matth. ii.

Non inquam, humanis ut casibus ac miseriis nos erriperet; indigni quippe sumus Christi nomine, ac sacrâ militiâ quam profitemur, eâ ex re ipsius beneficium si æstimamus, eoque revocamus, quæ penes illum est, salutis nostræ potestatem & arbitrium. Non est utique, non est ita promissus Servator. Eò se se terris ostendit hodiernâ die, ut mundi corruptelâ, flagitiorum, & errorum colluvie nos expediatur. Ut turpe cupidatum jugum dejiciat à cervicibus nostris, ut peccati tyrannidem, cui nos sponte submittimus - deleaf; ut dominatam carnis concupiscentiam, ut innatam frangat superbiam, ut vitiosas necessitudines dissolvat, ut odia, ut similitates, ut malignioris invidiæ motus in nobis extinguat; hi enim veri sunt hominum hostes; nec quisquam alius, præter Servatorem DEUM, potuit tam funestæ nos eximere servitutem. Eam ob rem humanis artibus circumdari, nascique voluit. *Ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum.*

Agite nunc, Auditores, de tam sublimi mysterio an id semper sensistis & sentitis etiamnum? descendite in vosmetipſi, propriisque spestate. Quis est in vobis ambitiosus, cui

R. P. Bourd. Adv.

Kk

per-

Persuasum cùm sit , mortiferum animæ
vulnus , ambitionem suam esse , illius
sincerè exoptat sanitatem ? quis impu-
dicus , quis voluptarius homo , qui ,
haud fictè malis ingemens suis , id ex-
petit , & quasi summum bonum expetit ,
nullâ ut amplius libidinis aut voluptatis
illecebrâ capi se sinat ? quis sui custos
tenax , & alieni appetens , injustitiae ,
turpisque fœnoris cùm pudeat , immo-
nem suam avaritiam detestatur ? quæ fœ-
mina mundo addictior , DEI mandato
tandem obsequens , insitam odit vani-
tatem , ac de ejiciendo vitioso sui amo-
re , secum ipsa meditatur ? quam cu-
piditatem cœlestis ille Servator , quam
animi perversam & quasi dominatricem
proclivitatem compressit in vobis atque
restinxit ? qua igitur ex re Servatorem
agnoscitis ? ac , si Servator est habendus ,
vestrum hunc esse , quo ostenditis argu-
mento ? qua in re munere illo est fun-
ctus adversum vos ? ecquando fungi per
vos licuit ? cùm autem tam malè af-
fectos video non prævaricari me pu-
tem , si ipsius vobis annuntiem adven-
tum , ut maximam lœtandi causam ? at-
que ut fidum Evangelii præconem de-
cet , non his me potius verbis com-
pellare vos convenit , ut revera compel-
lo;

lo deponite errorem vestrum , & ma-
lis vestris ingemiscite. *Quamobrem?*
quoniam quandiu mundana compede
constricti , in eodem hoeretis flagitio-
rum luto , tametsi natus sit humani ge-
neris reparator , non magis vobis est
eius nativitas fructuosa , quām si vobis
ille non esset unquam natus. Sinite hoc
loco , Auditores , rem animadverti à
me ac notari , vobis utique & mihi val-
de flebilem ac luctuosam , sed quæ ritè
pensata , ad pietatem acuendam & in-
flammandam perquam accommodata vi-
deatur. *Judæorum calamitatem luge-
mus* , qui apud se , & propter se na-
scentem Christum cùm viderint , omnem
tamen inæstimabilis beneficij fructum
miserè perdiderunt ; imò soli extitère è
cunctis orbis terrarum gentibus , ad
quos minus utilitatis ex fœlicissimo illo
ortu pervenerit. Indolemus eorum ma-
lis & culpamus indolendo. Atenim non
atendimus sortem , seu potiùs miseriam
ipsorum , nostræ supparem esse ac penè
æqualem. Unde enim est profecta *Judæo-
rum reprobatio* ; ex eo , quod pro vero , pro
sibi à DEO destinato , tamque necessario
Messia , alium sibi finxere naturæ suæ
pingui & in carnem depresso congruen-
tem , atque ad studia sua omnino ac-

K k 2

com-

commodatum. Ex eo, quod pro nihilo
habuere futurum animarum suarum af-
fertorem, eum unum cogitantes a quo
Republicam suam in antiquum statum
restituendam falso sperabant. Ex eo,
quod duplii illo saltitis genere permisso
inter se atque confuso, aut, ut accura-
tius loquamur, ex eo, quod altero re-
pudiato, dum vanâ alterius spe sibi blan-
diuntur, utroque simul exciderunt. En-
iñquit Augustinus, vera ruinæ ipsorum
ac reprobationis origo & caput. Tem-
poralia amittere metuerunt, & aeterna non
cogitaverunt, ac sic utrumque amiserunt.
Ab iisdem illis fontibus nonne animæ no-
straæ labes ac pernicies omnis manat?
quamquam enim alterius Messiae, quem-
admodum Judæi adventum non presto-
lemur, in eoque acquiescamus libenter,
qui est divino nobis munere donatus,
si res tamen æstimetur ex nostrâ vivendi
ratione, fateamur necesse est; nec si
ne pudore, circa ea quæ ad Serva-
torem hunc attinent divinitus conce-
sum, eadem nos, qua Judæi olim &
nunc, mentis cæcitate laborare. Chri-
stum invocamus velut hominum Servat-
orem, sed eodem affectu ac studio,
quo a Judæo quovis possit invocari.
temporalia videlicet ab eo posticu[m],

de æternis bonis parandis non valdè solliciti. *Temporalia amittere metuerunt, &c.* Et verò si reflayit fortuna; si tempestas in nos excitata est gravis: si res, aut fama nostra periclitatur: tunc tunc consurgimus ad Servatoris illius opem, quæ sumus erepti, & creptos nos volumus. Quoniam autem è malo? è molestâ quæpiam lite, quæ implicamur? morbo, qui nos male habet; è calamitate, quæ superbiam nostram comprimit; hæc videlicet mala servorem nostrum acciunt, hæc pietatem excitant; hæc ut prohibeat DEUS, aut auferat à nobis, non vehementer solùm precamur, sed etiam impatienter. *Temporalia amittere metuerunt.* Verum enim vero si jacemus longa peccati lethalis consuetudine constricti, vix cogitamus Servatorem existere, qui vincula nostra facile abrumpat, vix eam in rem semel exposcimus illius opem; vix eam ut impetremus, dicimus, Prophætæ exemplo, *accelera Domine*, *Psal. 30.* & *ut eruas me, quia infixus sum in limo profundus.* Non valdè movemur periculi, in quo versamur, gravitate, imò in eo hæremus desides ac securi. *Et æterna non cogitaverunt.* Quid dico? malis nostris non modò medicinam non quærimus, sed & metuimus illam fortasse, aut etiam refugimus. Eò fortasse

Kk 3

per-

perversitas nostra procedit, peccatum ut nostrum in felicitatis parte numeremus; ut in eo nos amemus, ut nobis in eo gratulemur. Quæ, si vera sunt, tametsi christiani, animo & voluntate tam Judæi sumus, quæm qui genere & ortu, &, si infidelitas nostra veniat in contentionem cum ipsorum infidelitate, eo nostra nomine vituperanda magis videatur, quod Servatorem, in quem credimus, contemnimus, cum Judæi in cum ideo tantum peccaverint, quod non agnoscerent. Atque hæc cogitatio valde nos percellat ac terreat necesse est.

Ioan. 1.

Nostra longius cæcitas progreditur. Volumus, *Verbum* hoc, *carnem* factum, servare nos, sed sine ullo labore nostro; in quo novam nostri nobiscum pugnam, novam justi timoris nostri causam cognoscite. Est enim Christus unâ tantum hac conditione nobis Servator, ut cum eo & per eum saluti nostrâ naverter allaboremus. *Qui fecit te sine te* (verba sunt Augustini toties vobis auditæ, atque utinam sensum illorum omnem aperire vobis hodie possem!) *qui fecit te sine te, non salvabit te sine te.* Vult salutem nostram, aut potius operis ranti consummationem pendere à nobis; vult laborem partiri nos

nos cum ipso, non gloriam. Ut hominum servator, carnem induit, penitentiam pro nobis aeturus, at, circa dispendium illius, quam & pro nobis ipsis obire nos ipsis oportet. Ut hominum Servator, pro nobis oravit, pro nobis lachrymas fudit, infinitam nobis meritorum congeriem paravit. Sed enim vult preces nostras conjunctas cum suis, lachrymas nostras confusas cum suis, opera nostra, sumpto a suis pretio, redemptionem illam, cuius primarius est autor, & cuius consummator sine nobis ipsis nunquam fuerit, effectam in nobis reddere. Ut hominum Servator, nostra factus est, in praesepi, victima, coepitque vel ex eo tempore pro nobis immolari: at vult nos paratos secum emori, maestari: atque ita vult, ita hinc pendere vim & efficaciam sacrificii sui, quoad salutem nostram, ut, quamquam hominum Servator, (notate hoc) id est, quamquam animo ad salutem nostram ita propenso, quamquam nos eò usque dilexerit, homo ut fieret nostrâ causâ; quamquam nos tantopere amet quamquam tanto ei steterit inter nos, atque ut nos, in lucem hanc suscipi; malit tamen perire nos potius, potius

Rk 4

dam.

damnari , aeternum potius excludi se-
lixi Electorum numero , quam gratui-
tam illam , quam comminiscimur , sa-
lutem nobis afferre , quoniam per spe-
ciam honoris caelesti gratiae deferendi ,
salutem ei uni nostram dum tribuere-
mus , ea abuteremur ad flagitia nostra
fovenda. Nonnullo igitur pretio no-
bis emenda est , & necessario emen-
da salus nostra , ut & ipsi emenda fuit
Christi Servatori.

Coloss. 1.

Hæc lex ab eodem posita nobis , quam
& Paulus sezyabat tam accurate , cum
diceret , *adimleo ea quæ desunt passio-
num Christi in carne mea.* Lex genera-
lis , simplex eadem & absolute , quæ
neminem unquam aut solvit DEUS , aut
solvet. Ea tamen lege astringi vos
non sustines , homines mundani. Du-
rior vobis graviorque videtur , & cau-
sas quæritis. Quamobrem jugum illius
excuriatis. Servari vultis , sed citra
ullam conditionem. Modò à vobis
nemo exigat ut vosmetipsi aliis sum-
mittatis ; ut vim vobis ullam afferatis ;
ut cupiditatem ullam vestram compris-
matis. Servari vultis , at nullo dato
pretio ; nullâ laboris impensâ. Quanto
enim vestra vobis constat salus , & , qua-
randem in re affirmare audeatis ei vos
op̄es

operam dare ? salutis Ie[us]dem causâ ,
e[st] quid datis DEO ? quoties vobis vim
infertis ? sed enim iubet DEUS , suo ut vo-
bis nomine significem , quandiu in eo
perstabitis obstinate , salutem illam , quam
Christus attulit hominum generi , vobis
utique allatam non esse , vobis spem il-
lius omnem esse præcisam . Ex his jam
colligite , Auditores , num Christi Se-
rvatoris nativitas habeat aliquid unde re-
creari animi vestri possint ac sustentari .
Ad extre[mu]m , vultis Verbum illud car-
nem factum servare vos , sed , quæ ter-
tia est vestri vobiscum , nec stupenda ini-
nus , pugna , ipsum vultis non iis auxi-
liis uti , quæ sunt ab eo ad salutem ve-
stram destinata ? quamquam auxilia illa
sint decreta & constituta in supremo æter-
næ ipsius sapientiæ consilio , vobis tamen
non placent . Quamquam consecrata in
sanctissimâ ipsius personâ , & exempli ejus-
dem autoritate firmata , vobis non arrident .
Quæ sunt autem illa ? sui videlicet , mun-
dique odium ; mundi & caducarum rerum
omnium contemptus ; mundi & munda-
narum omnium deliciarum , mundi &
fluxæ ipsius gloriæ abdicatio . Pau-
pertatis & Christianæ demissionis a-
mor , voluntaria corporis afflictio ,
vitæ austerioris juge studium . Hæc
vos deterrent omnia ? hæc sunt vo-
bis

Kk 5

vobis horror. Salutis adjumenta optetis vestris cogitationibus, naturæ vestræ propensioni magis consentanea. Atque ob id ipsum adesse dico timoris vobis causam haud levem. Quid ita? quoniam ut ut sunt vanæ vestræ opiniones ac studia, constat, nascentem hunc DEUM, aliis vos præsidiis non servaturum, quæ sunt eam in rem ab ipso præscripta; & aliunde patet, præsidia illa ad salutem inutilia fore, quandiu vanis opinionibus studiisque vestris vos permittetis. Servari vultis ex arbitrio & libidine vestræ, quæ vos & perdidit & perdit.

En triste mysterium quod habui, primo vobis loco Christiani Auditores, eruendiandum, eoque tristius vobis futurum, si ritè perceptum non proficit.

Sed res fiet planior hac hypothesi, quæ mira fortasse vobis accidet, atque utinam ita, ut impellat vel invitox ad secretam infidelitatem vestram recognoscendam, & ad meliora Christianoque homine digniora sentienda.

Dicite, quæso, Auditores si natus hodie Christus, longè diversus esset ab eo, in quem credimus, hoc est, humanis cupiditatibus tam favens, quam est ab iis aversus. Si pro Messia ille Servatore, qui pauper idem & humulis in tenebricoso vagiit stabulo, alium prorsus vobis annun-
tiem;

tiem si rem aliter se habere doceam ,
quam est a vobis toties auditum ; omnes
haec tenus divini verbi praecones vobis im-
posuisse ; Servatoris illius vestri longe di-
sparem ac diverlam esse rationem ; natum
quippe in domo , regali luxu splendidam ,
fortunam nascenti ardente , in rerum om-
nium abundantiam , inter cuncta vitae mol-
lioris commoda , inter blandas volupta-
tum illecebras ; eundemque constituisse ,
ut salutis vestrae praesidia Religioque om-
nis , jis rebus teneretur , quas dixi : istuc
ipsum , quod fieri quidem nequit , sed
fingi animo & cogitatione potest , si factum
jam & commentitium esse desinat , exi-
statque re ipsa ; dicite , queso , ut ad no-
vellum hoc Evangelium mores vestros
componatis , quid in judiciis vestris , quid
in vita vestrae instituto corrigendum po-
tissimum aut emendandum esse censeatis .
An erunt cum fide mutandi etiam mores ?
an decadendum vobis de inito vitae curri-
culo , ut eam attingatis profectionis me-
tam , quam imperat subditius ille Serva-
tor ? quin potius , citra ullam conditio-
nis vestrae mutationem , annon Christiani
eritis numeris omnibus absoluti ? * annon
erit unde vobis ipsi gratulemimi absurdum
illud Religionis sistema , ex quo sal-
lus vestra pendeat , quod ad ingenii vestri
naturam , ad placita , legesque omnes ,

ve-

vobis à mundo præscriptas , sicutum tam
bellè sit atque accommodatum. Non tunc
jure dixero , nolite timere ; amplum quip-
pe suspetit vobis lætandi argumentum.
Evangelzo vobis gaudium magnum. Quam-
obrem ; quoniam natus est vobis Servator ;
ad libidinem , ad vota , ad desideria ve-
stra totus sicutus Servator. Servator com-
modus , & cujus ex doctrinam fas vobis
sit vestris cupiditatibus fræna laxare ; qui
eas approbet , autoritate & exemplo mu-
niat suo , tantum abest eas coercere ac
comprimere vos jubeat. Igitur cum
talem nacti sitis Seryatorem , lachrymas
abstergite. Nonne , inquam , ita me
vos affari merito liceat ; vosque arcana
quadam voluptate perfusi , non ita tacite
vobiscum ? en qualem optare & expete-
re nos oportuit ; Servator idem & DEUS.
Fateor , ah ! Christiani Auditores , in no-
vo illo Religionis systemate , esset unde
gaudere , pro jure vestro , possetis ac ve-
hementer lætari. Verum , quæ est per-
spicacitas vestra , inde colligatis necesse
est , quæ res solatio & voluptati tunc so-
ret , eandem , terrorem haud vanum in-
jicere vobis oportere , Etenim , si posito
Evangelio illo commentitio , merito di-
cam , bonum à me nuntium apportari ;
cum illi planè contrarium *Evangelium* vo-
bis annuntiem , alius , planèque diver-
sus

sus apud vos est à me faciendus sermo. Vel si pia illa turbetur Ecclesiæ lætitia, vestram hanc turbare me convenit, quæ, ut sunt mores vestri, falsa est ac remere præsumpta. Mihi necessario dicendum vobis, *timete*. Quam ob causam? quoniam vobis Servator est natus, cui opprobrium vestrū, cui pernicies vestra, cui semperitnum, vestrum exitium propositum esse videatur. Servator vestris omnibus vitiis infensus, mundi & bonorum ejus omnium osor; pauper, humilis, patiens Servator. Dogmata tristia! quibus autem? vobis homines mundani? vobis, opibus vestris serviliter addicti, divites, dulcique sorte ac fortunā ebrii. Vobis, ambitiosi, quos vanus nominis splendor, humanæque pompa species ducit ac tenet. Vobis, voluptarii, qui in vesano corporis amore, & turpi voluptatum auctuio toti estis. Postquam autem Christi Servatoris natalem, ut tristitia ac timoris plenum mysterium, sumus contemplati, quantum, vice versa, lætitia, ac solatii continet in se, & quota illius sit ad vos pars reditura, superest jam ut ostendamus.

QUANTUMVIS vanum sit apud DEUM humanarum conditionum discriminem, idemque in sacris litteris honori ducat, æquabilem in mortales omnes redere

PARS. II.

A Mor. 10.

Rom. 9.

nere rationem, nullo personæ, nullo gradū, aut dignitatis respectu; *Non est personarum acceptor DEUS;* verè tamen dici potest, si cœlestis gratiæ datus spectetur, anticipatum DEI amorem in tenuiores potissimum ac pauperes semper inclinasse. *Gratuitæ* hujus charitatis causam mittamus quærere. Satis sit nobis, venerari in eo arcana, & abdita supremi Numinis consilia; Numinis, inquit, *miserentis cuius vult*, & condemnantis quem condemnare libet. *Anticipata*, charitas, quam omnes Evangelii paginæ loquuntur, & est apertè in hodierno mysterio expressa. *Quosnam enim primos natalis filii sui testes esse voluit?* Pastores pauculos, pauperes, operi rusticano intentos, obscuros, mundo ignotos, ignobilitate suâ, & simplice vita cultu contentos. Hi sunt, inquit Ambrosius, quos Christus Electorum suorum primores ac velut antesignanos facit. Hi sunt, à quibus primùm nosci, à quibus sibi prima deferri vult obsequia. Hi sunt primi DEI nascientis quasi satellites & ministri; qui circumstant ejusdem cunas, dum Judæorum optimates, dum divites Jerosolymitani, dum præposteri Synagogæ sapientes, sibi, ut ita dicam, permisso, densis infidelitatis tenebris obsiti manent, cœlestisque beneficij exortes.

In,

En , fratres , ait Apostolus ad Corin-
thios scribens , en vestræ vocationis pri-
mitiæ. *Infirma mundi electa divinitus , ut* *1. Cor. 4.*
fortia quæque confundantur ; ignobilia mundi
& contemptibilia electa divinitus , & ea quæ
non sunt , ut ea quæ sunt destruantur. En
prima Christianæ fidei origo , & Ecclesiæ,
quæ tunc temporis , ut animadvertisit
Chrysostomus , in Bethleemitico latebat
inclusa stabulo cùm Christus extra an-
gusta illius septa notus esset mortalium
nulli. Atque hoc ipsum est , mundani
dynastæ , qui mihi nunc dicenti ausulta-
tatis , hoc ipsum est , quo vos affici , imò
angi oporteat intimis sensibus , ni suavi
Numinis providentiâ , ægritudini angori-
que vestro præsens sit remedium allatum.
Igitur bono animo estote , & perspectâ
planèque cognitâ ipsius misericordiæ im-
mensitate , ut mox fore confido . inter
tristia etiam fortis vestræ impedimenta ,
spem in eo vestram defigite. Tres quippe
causas reperio , ex hoc ipso mysterio
promptas , quas vobis proponam. Ani-
mos adverte , ac postquam inneffabile
mysterium non sine metu ac tremore at-
tentius considerastis , suavissimos ejusdem
fructus jam decerpite. *Ecce enim Evangelio*
vobis gaudium magnum.

Etenim quantumvis mundanæ obnoxii
sitis pravitati , quantumvis perditæ mores
vestri

vestri videantur, non vos Christus submovet Regno suo; imò eò duntaxat nascitur, vos ut pelliciat ad se. Cujus inæstimabilis beneficii memores vos, & gratos esse oportet. Quantumcumque status ille vester pugnet in speciem cum Christi nescientis statu, citra ullam sortis vestræ mutationem, per vos stat unos, quin sanctissimos ipsius mores in vobis representetis. Quæ doctrina sci-
tu vobis pernecessaria est ad salutem ve-
stram ponendam in tuto. Quantumvis
periculosa sint excelsa honorum sedes,
quantumvis damnatae à Christo sint o-
pes ac divitiæ, potestis iis uti, ut præ-
sidiis ad honorem Christo, ac peculia-
rem, quem à vobis expectat, cultum
exhibendum. Atque hæc salutis adjun-
menta haud modica, quæ sunt spei
vestræ ampla veluti seges, ne vobis
intercipiantur, sedultò cavendum. Pau-
lum adhuc insistamus eo in argumento,
quod animos vestros tantum afficere
valer.

Sic est, Auditores Christiani, quam-
quam Christus, præcipuo quodam ac
divino prorsus consilio: nasci voluerit
humilis & abjectus, mundanos tamen
honores & amplitudinem non planè dam-
navit; imò dicam libere quod sentio,
vestram nihil veritus offenditionem, ab
ipso

ipso 'ex ortu suo , humanæ amplitudinis eam habet rationem , illam ultrò ut ambiat , illam ut consecetur , tantum abest ut aversetur ac respuat. Quàm verè istuc à me dicatur , satis ostendit hodierna Evangelij lectio. Quo enim tempore pauperulos quosdam opiliones arcessit ad cunas suas Servator , idem ille Magos exxit , homines videlicet præpotentes & opulentos , ac , si famæ traditæ creditur , etiam Reges. Quo tempore Angelum ad illos submittit , novum his sydus micare jubet in cælo. Quo tempore sua illi deserunt armenta , ut salutent , ut venerentur , ut proni DEUM adorent nascientem , hi patrias sedes , hi fortunas amplas , hi Regna linquunt dulcia. Utri autem plus honoris Christo deserant ; utri cariores ei sint , nondum statuo. Certè constat , & hos & illos in stabulum intromitti ; DEUM infantia velo obductum , & his & illis aperire se præferri ab eo tenues , dynastas non excludi. Atque hæc cogitatio , profani mundi amatores , annon sola fiduciam vestram exfuscit ? annon satis superque sit , ad vos confirmandos & excitandos in vobis cælestis sapientia amores ? ex eo autem ipso id consequitur , quod vobis multò jucundius esse oportet ; Christum videlicet in sanctissimo suo

R. P. Bourd. Adv. L1

ortu,

ortu , secluso eo amore anticipato , quo
hos præ illis prosequitur , plura reapse in
dynastas , quām in tenues contulisse be-
neficia ; atque adeò dynastes , quos vo-
cavit , plus multò illi quodammodo ,
quām intenues contulisse beneficia ; at-
que adeò dynastas , quos vocavit , plus
multò illi quodammodo , quām teuues
debere. Quamobrem quoniam , inquir
Chrysostomus , gratia opus habuit longè
valdiore , ut dynastas ac principes , qua-
les fuisse Magi creduntur , quām ut pasto-
res exciret , quorum ignorantia & imbe-
cillitas ipsa , naturalia quādam jam erant
velut fidei adjumenta. In his nihil DEO
obsistebat ; in illis nihil non Christi gra-
tiā expugnandum ac vincendum ; habuit
hoc eī mundum & illecebras ejus om-
nes. En tamen miraculum patratum ab
ipso nascente : En victoria relata de mun-
do. *Hæc est victoria quæ vincit mundum*
fides nostra. Fides triumphans eadem &
victrix , quæ invitâ mundi superbiâ perfe-
cit , ut infante , DEI verbum , infinitâque ip-
sius adorarent sapientiam ; repugnante ne
quicquam mundi pravitate ac nequitâ , tan-
tum valuit , ut ex eorum animis altissimè
defixas avelleret cupiditates ; ut Christianz
legis jugo docile collum ijdem submitte-
rent. I nunc , quisquis es , cuiuscunque tan-
dem ordinis , i nunc , & , si potes , aut quòd
statum

z. Joann. 5.

statum tuum reprobet DEUS , aut quòd
status te tuus avertat à DEO , aude con-
queri ! neutrum est verum , Auditores; non
primum : tam largis siquidem DEUS ip-
se gratiæ suæ donis ultiro nos cumulat.
Non alterum; nascens siquidem ille idem ,
nihil habet prius , quàm ut conditionem
vestram in Magorum Personâ sanctam ef-
ficiat ; quàm ut eam emendet. Condi-
tionis abusus vestræ reprobat ac vitia ;
reprobat fastum ; reprobat luxum ; repro-
bat mollitatem ; duritiam , impietatem , non
conditionem ipsam ; cùm & illi & vo-
bis ipsis hodierno die potentissimæ ac
maximè singularis misericordiæ suæ the-
sauros referet ac pandat. Ut est ordi-
num omnium , conditionum omnium
DEUS , eoque venit , ut omnes salvos
præstet , nullo discrimine conditionum ,
cunas ad ipsas , ubi servatoris jam par-
tes agit , inter asseclas suos spectari amat
tenuiores principibus permisitos ; divites
juxta ac pauperes ; hinc Dominos , inde
aliorum imperio subjectos. Accedamus ,
Auditores Christiani , & accedamus om-
nes. Adeamus ad sacrum ipsius præsepe ,
& adeamus omnes. Ex eo plandè nos
evocat ad se : ex eo tenella nobis
brachia porrigit. Ex eo nos , bonos
juxta ac malos , ijsdem gestit bonis cu-
mulare.

L 1 2

Ate-

Atenim qui convenit Christi pauperes
cum divitijs ? abjectio cum maiestate ?
ærumnae , quibus premitur , cum mollio-
ris vitæ commodis ? ad id respondeo ,
Christiani Auditores , quod iam est à me
secundo loco propositum ; situm utique
in vobis esse , ut citra ullam sortis ac
conditionis vestrae mutationem , Chri-
stianum Dominum in vobis exprimatis ;
& quantumvis status ille vester pugnare
cum Christi statu videatur , perfectam ar-
ripiatis illius similitudinem , in qua au-
tore Apostolo , hominis est fundata p̄-
destinatio . Ut nos DEUS habeat in suis ,
& in cælestis vocet gloriæ partem , p̄-
ferre nos oportet Infantis hujus insignia ,
eidemque persimiles esse ; ac de eo , eo-
que uno propriè dici potest , oratione ad
nos conversa , nisi efficiamini sicut parvulus
iste , non intrabitis in Regnum cælorum .
Habet quidem hæc sententia quod vos
conturbet , imò quod perterreat . Verum
audite quod subjicio . Contendo enim ,
neque impossibile vobis , neque etiam
operosum , immutata vitæ conditione ,
ad divinam illam assurgere Christi simi-
litudinem . Quamobrem ? quoniam ut
Christiani , potestis excelsi ijdem & hu-
miles esse . Divites ijdem ac pauperes
spiritu . Potentes ijdem ac modesti , aut
circumcisæ corde . Ubi autem animi de-
demis .

Matth. 18.

Matth. 5.
Rom. 2.

demissionem cum majestate, cum potentia modestiam, opum contemptum cum opibus ipsis conjungitis, nulla tunc intercedit statu*s* vestri cum Christi statu repugnancia. *Quin* potius per ea ipsa proprius acceditis ad summi hujus Archetypi similitudinem. Per ea ipsa, eundem in mundo graphicè magis exprimitis. Néque enim Servatoris plane proprium hoc est, pauper idem ut sit, & humilis, sed excelsus simul & humilis, aut potius, humilis ut sit excelsitas ipsa; quando non prohibet ipsis demissio, quin idem & *Altissimi filius* existat. Istuc autem, in eo ipso vitæ statu, quem tenetis, Christiani Auditores, vobis unis à DEO est datum, planè ut possitis imitari. Eò pertingere nequeunt, quos obscurà nascendi conditione, aut fortunæ mediocritate, videmus cum plebe permistos atque confusos. Ad quantumcunque sanctitatis apicem assurgant illi, ipsis demissio, summam supremi Numinis demissionem non exprimit. Mundana ad id dignitas & amplitudo, fortuna ad id præcellens est opus. Dynastes, qui, dum retinet cuncta conditionis suæ jura, Christianæ humilitatis sedulò partes omnes obit. Dynastes sibi ipsi vilis, qui se nec peccatorum, nec mortalem obliviscens, DEUM semper reveretur ac tremit, Dynastes, qui verè istuc usurpet *Domine, non est exaltatum cor Psal. 130. meum: neque elati sunt oculi mei.* Non me

Lnc. 1.

L 1 3

per-

perstringit circumfusus mundanæ gloriæ splendor, non superbia mea ad suscepta, aut grandiora mea sorte, aut charitati, justitiae contraria unquam perpulit. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me. Dynastes, inquam, ita animatus, DEI, cuius sumam abjectionem hodiè recolimus, germanus est ac verus imitator. Dynastes ita animatus, Christianus ille ipse est, qui divini Infantis, quem Bethlemiticum nobis exhibet prælepe, stupendam demissionem simulatur. *Qui se humiliaverit sicut parvulus iste.* Eidemque illud etiam accommodare ausim, hic est major in Regno cœlorum. Dynastes, illud Sanitatis adeptus fastigium, non Dynastes solum, sed & Dynastarum in cœlesti Regno longe maximus est dicendus.

Ibid.

Math. 18.

Igitur, principes ac divites, pauperes ac tenues, ad cunas suas Christus allicit & trahit. Qui sunt autem, aut esse debent divites illi Dynastæ? eos æstimemus è Magnorum exemplo tam accommodato ad hunc locum, tamque arctè cum mysterio, quod excutimus, conjuncto. Dynastæ illi sunt, quos in excelso loco positos putes, ut in ijs major appareat animi demissio, obedientia promptior mens divinæ voluntati magis obnoxia, dum summè depresso, & ad se vocantis Numinis stellam, ducem impigri sequuntur. En Dynastæ, quibus humilium

DEUS

DEUS se se ostendit & aperit, non secus ac fortunæ tenuioris hominibus ; quoniam illi æquè similes sunt ac tenuiores, immo etiam magis Divites illi sunt, ab eo tantum remoti, ut opibus ac divitijs animum addicant, ut ijsdem ad *Agni* pedes ultro abjectis, earum jacturam in luçto esse deputent maximo. En divites,, quos pauperum Deus non designatur numerare in suis, quoniam medias inter opes, *pauperiores* quandoque *spiritu* DEO videntur, quām qui sunt in egestate. Id autem non æquum est DEO vos millies gratulari, vos, inquam, qui in excelsi positi dignitatis gradu fortuna dum utilmini prospere, eosdem omnino fructus percipere potestis. Ac si Religionem vestram planè cognitam habetis, non est unde immortales gratias agatis DEO, tam facile vobis ad sanctimoniam iter aperienti, vel in ijs ipsis statibus qui per se magis abhorrent à sanctitate, longius progredior. Quantumvis enim periculi adjunctum habeant mundani honores; quantumvis à Christo proscriptæ sint opes atque damnatae; addo tertium ad ea quæ dixi, quod nec minus certum videri debet, rebus illis ita vos uti posse, ut, per eas, Christo nascenti optatum cultum exhibatis. Nimirum ut DEUS humilis, honorem, ut pauper, stipem à vobis expectat & voluntariae suæ paupertatis levamentum. Geminum hoc sibi à vobis penitari

Apoc. 5.

Matth. 5.

sitari jubet vestigal, & felix est Conditio-
nis vestræ proventus. Posse id Christo con-
secrari, quod ruinæ alioqui ac sempiternæ
damnationis vestræ fatalis causa futurum
erat, qualem & quantum gratiarum (si ijs
ritè uti sciatis) thesaurum esse dixero? ut
DEUS humilis, divinos sibi honores depo-
scit. Eam in rem è medijs Idolorum culto-
ribus, aliquot sibi deligit Numinis sui culto-
res. Quos autem? homines regali dignita-
te spectandos, qui ad ejus abjecti præsepe,
provoluti, penè nulli in ejus oculis, honori
sunt ei & majori gloriæ, quām opiliones
Bethleemitici pietate ac studio in ipsum
quantumvis incensi. Et verò nihil Servato-
ri Christo gloriosius & esse potest & debet,
quām exhibitus à principibus viris cultus.
Per quos autem, quām per vos ipsos, stet-
rit, Christiani Auditores, quin eā gloria,
cujus adeò cupidus est, circumfluat. Cur
inter homines floretis autoritate? cur vos
DEUS in tam amplo collocavit statu? quid
non potestis iphius causā? ecquid cæteri
perficiunt mortales præ eo quod potestis?
per vos in honorem adducitur Christi Re-
ligio, ejusdem cultus promptius, firmius,
latius propagatur, stat denique per vos &
exempli vestri autoritate viget. Quem in
usum vobis digniorem, certè & què dignum,
potentiam vestram reservatis? quod ut per-
ficiatis, quid aliud vobis necesse est, quam
istuc

istuc ipsum velle? cà ex parte vestra conditio plurimi à vobis met ipsis est facienda. Eam tantum ob rem & amare illam licet, & in illa vos amare. Hæc si dematur, nihil habet illa utique non acerbum vobis ac luctuosum. Hac vos cogitatione sustentate ac reficite, novum per eam amplitudini vestrae dectis facilè parare, divinique Numinis, eò se usque demittentis, cultum, longè largiosius, quām cæteros mortales, tutari vos & amplificare posse. Sed finis sit.

Ut DEUS pauper, vult egestatem levari, non jam suam, sed pauperum, qui sunt ejus membra. Neque enim muneri meo satisficeris me putem, ni eorum à me hoc loco aliqua mentio habeatur. Si qua inest in vobis fidei scintilla, Auditores, non dubito, quin piè invideatis beatis illis Regibus, qui ab ultimo usque Orienti profecti, non dederi se vacuis manibus in Christi conspectum, sed munera quisque sua obtulere, quæ libenter admisit is, & grata acceptaque habuit. Atqui, ajo ego, eundem Servatorem Christum, eadem à vobis munera expectare. Ajo, non longè quærendum. Reperi inter vos posse. Quoniam inibi præsto est, in ijs locis, in eo vitæ genere, in quo non minus perpetiendum illi, in quo non minor est, quām ad Bethleemiticum præsepe, solitudo. Ajo. egenos illos, qui vos obser-

L 1 5

dent,

dent, quos videtis, sed multò magis quos non videtis, & aspirare ad vos nequeunt, eundem illum Christum esse, cui Magi, cui pastores, alij aurum & thus, alij rusticanos suos fructus, muneri obtulere. Ajo, Catholico constare dogmate, quæ pauperibus largimini, largiri vos Christo. Imò (dicam liberè) majore merito, cùm in pauperum transeunt manus, quām si à vobis ipsis in Christi manus deferrentur. Ex eo (quanta vobis exurgit fiduciæ in DEUM seges ?) ex eo divitiæ & opes, quæ tam periculosa sunt humanæ salutis impedimenta, nihil jam habent non innoxium vobis & salutare. Non jam illo inustæ sunt reprobationis charactere, quem illis tribuunt sacra volumina ; non jam opponuntur Servatoris paupertati, cùm illius sint supplementum quoddam ac veluti basis ; quoniam ille sanctam vobiscum init societatem, vestris dicit bonis, ut suorum vos participes facit meritorum. Ex eo, communione illâ velut consecratæ, mutant quodammodo naturam suam ; è thesauris iniquitatis, fiunt excellentissimæ virtutis, hoc est, charitatis, pretiosa materia ? ex eo, non jam vos formidolosa illa feriunt Christi in divites jacta anathemata. Quid ita ? quoniam, inquit Chrysostomus, justior est idem ac fidelior, quām ut divitias sibi ab hominibus sacras, imò ab ipso expetas reprobet atque con-

condemnet. Beatus, inquietabat olim Propheta cui istuc est datum, ut egeni ac pauperis mysterium percipiat. Quod quidem multo æquius à me nunc dicatur, cùm sit pauper, Christiano præsertim homini, quoddam fidei mysterium. Addo, ad fontem ac principium ipsum regressus, beatum illum esse, qui DEI pauperis & abjecti mysterium percipit. *Beatus qui intelligit.*

Psal. 40.

Quoniam, inquit Apostolus, semetipsum *exinanivit*, voluit DEUS, eundem ut *exaltaret*, ad ipsius Nominis appellationem, omne ut *genu flecteretur*. Quo autem alio loco quam in basilicis, Regumque dominibus, magis insigniter completur Pauli prædictio quando hoc habent illi, singulari quodam DEI munere, ut DEUM hominem factum, nostrâ causâ *exinanitum*, & venerentur & colant. Regio illo cultu, inquit Chrysostomus, summa pensatur Christi nascensis abjectio. Non me fugit, quod & in Evangelio legimus, eundem ab ipso suo exortu & ab Herode queri ad necem, & Augusto Imperatori obedientem esse. Hæc prima fuit Christianæ Religionis origo. Sed gratiâ DEO summè providenti, alia nunc est, ac diversa facies rerum. Hodie quippe, non sine incredibili latitiae sensu, longè maximum Regem intueor, Christi subiectum imperio, nihil non in dies, ut Christus

reg.

Phil. 2.

regnet, molientem. Atque hoc ipsum est quod Religionis nostræ non dico progressum, sed complementum, sed gloriam appello. Eam in rem, Rex Christianissime, principe opus fuit, qui Imperio tibi & autoritatis pondere par esset & æqualis. Ut nullus unquam tam morigeros est natus, tamque obsequentes populos, ita tot adjuventis nemo, præsidiisque cœlestibus patrator & instructior fuit, ad divini Numinis cultum inter suos constituendum. Felicitatis tuæ est, Rex Christianissime, quod id nunquam sis aggressus, nisi felici semper exitu; meæ, in eo munere, quo fungor jam tot annos, quod nova semper materies suppeditaverit, tibi ea super re gratulandi. Hinc prosperitates illæ, secundæque res, quas agnoscimus velut uberes servidæ tuæ pietatis fructus, totidemque sæculi nostri prodigia. Augusti Cæsaris Imperium, sub quo Christus editus in lucem est, jacent alij ut beatum undecumque ac florens; mihi, si utriusque Regni contentionem, quod facile est, facere libeat, nihil occurrit in illo, quod cum Majestatis tuæ Regno componi ac conferri queat. Summa illa rerum tuarum felicitas vulgo tribuitur Regijs illis virtutibus, heroicisque doctibus, quæ tum apertè cæteris te principibus secernunt. Ego ad altiora mentem erigens, prosperos illos eventus in tuc-

dā

dâ, vera Religione, in ejusdem integritate retinendâ in comprimenda Hæresi, in exterminando errore, in schismate abolendo, in divini cultûs unitate restituendâ, ardentia studij, contentionis assiduæ, constantiæ & invictæ fortitudinis tuæ præmia esse contendo. Poterit istuc, Rex Christianissime, nobis totique Europæ probari splendidiore argumento, quâm solenni illâ belli pactione, quæ sempiternum erit Regiæ tuæ pie-tatis monumentum? Pacem ut redonares orbi Christiano, utilitates, rationesque tuas posthabuisti haud gravatè; sed, an deseruisti divinas? Galliæ tuæ causâ, finem ut imponetes bello, quod perpetua quædam erat triumphorum series, deceffisti quidem de jure tuo, sed, potuitne à te impetrari, quicquam ut remitteres, ex ijs, quæ divinæ gloriæ ardore succensus, non sanctè minus susceperas, quâm perfeceras generosè? frustra adnitentibus tot nationum sequestris, frustra deluctante profanâ mundi sapientiâ, vicit, Rex Christianissimè, ardens Majestatis tuæ in Catholican Religionem studium. Stetit inconcussum tantæ molis opus (extinctum dicto abolitumque à te schisma) stetit, immò altiores egit ac firmiores radices. Eâ te conditione facilem præbuisti & exorabilem aliâ quavis in re. In eo quod spectat ad Religionem, nacta est Hæresis men-

tem

Psal. 66.

tem nesciam flecti, simûlque omnem a-
ditûs ad te sensit sibi in perpetuum spem
esse præcisam. Ob factum, facinûsque
tam insigne, Domine DEUS, tanti Prin-
cipis ætatem magno augebis annorum cu-
mulo. *Dies super dies Regis adjicies;* &
annos ejus usque in diem generationis, &
generationis. Atenim, Rex Christianissi-
me, eum in locum haud recidit Gallica-
res, tali pro munere, vota tantum ut
nuncupare nobis liceat. Jam vota mea
exaudita, jam ratæ videntur preces, quas
toties privatim ad DEUM fudi. Atque ut
mittam olim ventura, ab hoc Regno
conditio, ullusne tamdiu tam feliciter,
tam gloriose tanti imperij clavum tenuit?
nec solùm ad Galliæ tuæ felicitatem ad-
huc regnas, sed & solidis, penéque cer-
tis argumentis ac pignoribus adducti con-
fidimus, regnaturum te tamdiu, quâm va-
lere unquam pro Rege ullo potuit sancta
hæc Principis sancti precatio, *dies super*
dies Regis adjicies. Post constitutum hoc
Imperium, quis è Regibus nostris tam
ampliam conspexit Regiæ stirpis propaga-
nem, tot generosi sanguinis & affinita-
tum gradus? ac quamvis vaticinari no-
strum non sit, & futura prædicere, Ma-
jestati tamen tuæ denuntiare ausim, certe
sperare, non eas, quas videmus, felicitati
tuæ metas positas esse; verum à te non
ita

ita pridem constitutæ necessitudinis ac con-nubij lætissimis fructibus demessis , an-nos tuos usque in diem generationis & dege-nerationis esse propagandos.

Post tot tamque inclytos labores , hæc sunt , Rex Christianissime , jucundissima bona , queis perfrui deinceps liceat , & erant tibi à DEO præparata. Alta toto Regno pax ; fidus , éque tuo populus pen-dens nutu , Aula pacata , obsequens , id cogitans unum , ut officia tibi sua nullo desint loco , & beneficijs tuis dignam se præstet : Regiæ familiæ charitas concors , exemplo fortassè carens , & quām res nulla dirimat ; gnatus Regni haeres dig-nissimus , cui nihil sanctius & antiquius unquam fuit , quām ut se tibi probaret. Tuâ disciplinâ institutus nepos , jāmque , per te stabili connubio junctus. Lecti-sima ejusdem conjux , amores & deliciæ tuæ. Nobile par principum , à quibus nihil non speres , quique opinioni à te conceptæ tam pulchrè jam respondent ; hæc sunt , inquam , dona ac munera , Rex Christianissime , tibi præparata divi-nitus atquè destinata. *Ecce sic benedicetur homo qui timet Dominum.*

Psal. 127.

Eam ob rem , DEUS optime , Augu-stissimi Principis ætatem proferes , nec nobis solùm , sed & tibi ipsi diu inco-lumem præstabis. *Qua* enim est animi excel-

excelsitate Religionis, qua sapientiae pra-
stantia, qua autoritatis vi, pro tot ac-
ceptis à te beneficijs, quid non tibi grātē
ac piē persolvat? Fas igitur mihi sit,
Domine DEUS, tutelam illi tuam ac præ-
sidiū, priusquam peroro, gratulati, ip-
sumque ijsdem illis affari verbis, quibus
olim sanctissimus Vates est usus, apud
principem tali voto minus profectō di-
gnum. *Rex in aeternum vive.* Vive,
Rex Christianissime, sub beneficij & om-
nipotentis DEI tutelā, quām & exper-
tus es præsentem roties, & semper ex-
periere. Vive, ut, nec Galliæ tuæ
dulce solamen, nec gloriæ tuæ cumulus
desit, aut potius, quod *virum dexteræ*
DEI decet, ut divinam gloriam magis
ac magis amplifices. Vive, ut opera
ille tuæ factus notior, piē ab omnibus
ac religiosè colatur. Vive, ut scilla
tot in partes Ecclesiæ membra, quod
cœpisti, & est tam arduum, in unius ejus-
démque fidei corpus coalescant. Vive, ad
iniquitatis, ad erroris & impietatis, quæ
bellant cum DEO, ruinam & evercio-
nem. Vive denique, ut Christianum
par est principem, & salutem illam,
quam Christus hodie nobis annuntiat mer-
cedem videlicet Electorum, con-

sequere, Amen.

Dan. 6.

Psal. 79.